

MERAKLI ÖĞRENCİ PROFİLİ İÇİN ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ İŞBİRLİĞİ

Araştırma Makalesi / Research Article

Aslan, C. (2021). Meraklı Öğrenci Profili için Öğretmenler Arasındaki İşbirliği. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(3), 1070-1088.

<https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.915671>

Geliş Tarihi: 14.04.2021

Kabul Tarihi: 18.09.2021

E-ISSN: 2149-3871

Canan ASLAN

Milli Eğitim Bakanlığı

canankucukbayram@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-3030-7428

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, meraklı öğrenci profili oluşturmak için sosyal sistemin öğeleri dikkate alınarak öğretmenler arasında ne tür bir işbirliği olması gerektiğini belirlemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu 10 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler yarı-yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın temaları; meraklı öğrenci özellikleri, girdi, süreç (yapısal, bireysel, kültürel, politik sistem), çevre, çıktı ve dönüt şeklinde belirlenmiştir. Araştırma sonunda öğretmenlerin çoğunluğu, meraklı öğrenci özellikleri ile ilgili, çok soru sorma ve araştırma yapmayı sevme gibi özelliklere vurgu yapmıştır. Öğrencilerin merakını tetiklemede sahip olunması gereken girdiler ile ilgili, gerekli materyallerin sağlanması gerektiği, bu konuda yapılması gereken işbirliği ile ilgili ise, öğretmenlerin iletişim halinde kalarak bilgi ve tecrübelerini paylaşmaları gerektiği üzerine daha çok görüş bildirildiği görülmüştür. Yapısal sistem açısından; öğrencilerin sorumluluk duygusunun geliştirilmesi, öğretmenlerin yetkisinin artırılması ve alanında uzman olması gerektiği belirtilmiştir. Bireysel sistem açısından; öğrencilerin dikkatini çeken sorular sorulması ve öğretmenlerin, öğrencilerin üreteceği ortamlar oluşturması gerektiği üzerine vurgu yapılmıştır. Kültürel sistem açısından; öğrencilerin kültürel faaliyetlere katılımının sağlanması ve öğretmenlerin kültürel faaliyet düzenlemeleri gerektiği belirtilmiştir. Politik sistem açısından; ödül gücüne daha çok odaklanıldığı görülmüş, bu konuda öğretmenlerin ödüllü etkinlikler düzenlemesi gerektiği belirtilmiştir. Çevreden beklenenler ile ilgili olarak; velilerin öğrencilere kültürel aktivite yaptırma, bilinçli ve sabırlı olmaları gerektiği, bu konuda öğretmenlerin ise, velileri bilinçlendirmesi ve velilerle ortak çalışmalar yürütmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çıktı aşamasında öğrenci başarısı için farklı yöntemler kullanılması gerektiği, bu konuda öğretmenlerin ise, öğrenci başarısını artırmak için farklı etkinlikler tasarlanması gerektiği belirtilmiştir. Dönüt aşamasında değerlendirme öğrenciyle birlikte yapılması gerektiği, bu konuda öğretmenlerin ise süreci değerlendirmesi ve eksiklere yönelik çalışmalar yapmaları gerektiği belirtilmiştir. Materyal temini için okul toplumu bir araya gelerek eksikleri eğitim-öğretim yılının başında gidermeye çalışmalıdır. Öğretmenlerin yetkisi artırılmalı ve alanda uzmanlaşmaları için gereken destek sağlanmalıdır. Velilerin öğrencilerin gelişimi için taşın altına ellerini sokmaları, sabırlı olmaları ve bu konuda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Meraklı Öğrenci, İşbirliği, Sosyal Sistem Öğeleri.

COLLABORATION AMONG THE TEACHERS FOR CURIOUS STUDENT PROFILE

ABSTRACT

The aim of the present study was to determine what kind of collaboration should be in place among the teachers to create a curious student profile, considering the elements of the social system. Qualitative research method and case study design were used in the study. The study group was consisted of 10 teachers. The data were collected through a semi-structured interview form. Descriptive analysis technique was used to analyze the data. Most of the teachers emphasized such characteristics of curious students as asking a lot of questions and liking to do research. Views were more concentrated on providing necessary materials as regards the inputs that needed to be possessed in triggering the curiosity of students and on the fact that teachers should have stayed in communication and shared their knowledge and experience as regards the necessary collaboration. In terms of the structural system; it was stated that the sense of responsibility of students should be developed, teachers' authority should be increased and teachers needed to be experts in their relevant fields. In terms of individual system; emphasis was placed on asking questions that would attract students' attention. In terms of the cultural system; it was stated that students should participate in cultural activities and teachers should have organized cultural activities. In terms of the political system, that teachers should organize award activities in that regard. Regarding the expectations from

the environment; it was emphasized that parents should have the students engage in cultural activities, should be conscious and patient, and that accordingly teachers should raise awareness in parents and conduct joint activities with parents. As regards the output phase, the teachers should design different activities to improve student achievement. It was stated in the feedback phase that assessment should be done with the students, and that accordingly teachers carry out studies towards the deficiencies in this regard.

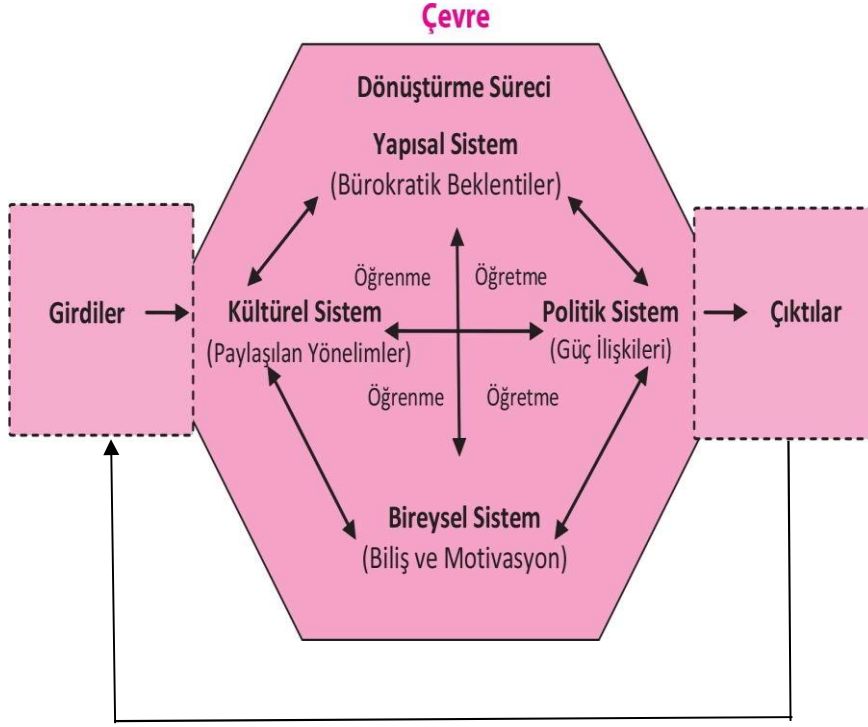
Keywords: Curious Student, Collaboration, Social System Elements.

GİRİŞ

Bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan istek anlamına gelen merak (TDK, 2019), insanoğlunun bilgi arayışından kaynaklanmaktadır (Aktaş Üstün, 2019, s.23) ve bu duygunun desteklenip geliştirilmesi gerekmektedir. Covojova ve Sollar (2007), merak duygusunun medeniyet oluşumunun temeli olan bilimsel buluşların arkasındaki temel motivasyon kaynağı olduğundan bahsetmektedir. Etkili eğitim için temel şart, öğrencilerin öğrenme için merak duymalarını sağlamaktır. Bu, öğrencilerin nasıl öğrendiklerini anlamak, farklı bir müfredat oluşturmak ve motive eden öğretme ve değerlendirme metotlarını kullanmak anlamına gelir (Robinson, 2019, s.251). Bireyin merak güdüsünün harekete geçirilmesinin o bireyin öğrenme ve öğretme süreçlerini kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Bu anlamda bireylerin sahip oldukları merak ve keşfetme duygusunun tüm eğitim süreçlerinde güdüleyici bir etkiye sahip olduğu söylenebilir (Say, 2015, s.32). Merak duygusu eğitim-öğretim sürecinde öğrenciler için önem taşımakta, öğrenmede ve konulara ilişkin ilgilerinin oluşmasında ön koşul olarak nitelendirilmektedir (Carlin, 1999, s.6). Demirel ve Coşkun (2009), merak duygusu sayesinde kendisini ve bulunduğu çevreyi tanıyan bireyin; ihtiyacı olan bilginin ne olduğu, bu bilgiye nasıl ulaşabileceği ve nasıl geliştirebileceği hakkında öz yeterliliğe sahip olduğunu, bireylerin yaşam boyu öğrenmenin bir gereği olarak sürekli yeni bilgiler ve beceriler kazanmaya açık olmaları gerektiğini belirtmekte ve yaşam boyu öğrenmelerinde etkili olan merak duygusunun öneminden bahsetmektedirler (s.130).

Sahlberg (2019), dünya genelinde okulları ve sınıfları gezdikten sonra hem çocuklar hem de yetişkinler arasında eksik olan şeyin gerçek bir merak duygusu olduğunu gözlemlediğini belirtmektedir. Merak duygusu; keşfetme, araştırma ve öğrenmeyle ilişkilirse o halde her yaşta öğrenci için okul öğreniminin merkezinde bu unsurların yer alması gerektiğini ve merakın bilgiye duyulan susuzluğu temsil ettiğini, bu nedenle öğrenme ve başarı arkasında büyük bir güç olduğunu vurgulamaktadır (s.266). Öğrencilerin merak duygusu tetiklenmediğinde okula devam etme istekleri azalabilir ve eğer sonucunda eğitim adına yapılan her şey anlamını yitirebilir. Öğrencilerin okulu bırakmasıyla ortaya çıkan maliyet, öğrencileri öğrenmeye teşvik eden okullara yapılan yatırımlardan daha yüksektir. Bu sebeple öğrencilerin merak duygularını artıracak durumlar oluşturulmalı, öğretmenler ve okul yöneticileri bu konuda kendilerini geliştirmelidirler. Öğrencilerin yeni zirvelere ulaşmak için ilham veren öğretmenlerden esinlendikleri gibi okullar da vizyon sahibi müdürlerden esinlenebilir (Robinson, 2019, ss.251-252).

Öğrenmenin sağlanmasına hizmet eden davranışın öncülü olan merakın sağlanması için okulda öğretimin iyi bir şekilde planlanması gerekmektedir (İnan Kaya, 2016, s.111). Okul; birbirine bağlı parçalardan oluşan, açık bir biçimde tanımlanmış bir grup insandan oluşan, çevresinden farklı olan, karmaşık bir sosyal ilişkiler ağı ve kendine özgü bir kültürü olan bir sosyal sistemdir ve bütün biçimsel örgütlerde olduğu gibi, okulun sosyal bir sistem olarak analizi örgütsel yaşamın planlanan ve planlanmayan yönlerini dikkate almayı gerektirir. (Hoy ve Miskel, 2015, s.22). Şekil 1.1 sosyal sistemin ana öğelerini göstermektedir.

Şekil 1.1 Okullar İçin Sosyal Sistem Modeli

(Hoy ve Miskel, 2015, s.31.)

Şekil 1.1’de sosyal sistemin ana öğeleri verilmiştir. Hoy ve Miskel (2015)’e göre örgütlerde davranış yalnızca yapısal ve bireysel unsurlardan etkilenmez, aynı zamanda kültürel ve politik öğelerden de etkilenir. Yapı, örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için düzenlenmiş ve örgütlenmiş biçimsel bürokratik beklentilere göre tanımlanır. Birey, örgütsel amaçların gerçekleştirilmesi için gerekli enerji ve kapasite sağlar. Kültür, katılımcıların işe yönelik ortak tutumlarıdır ve örgüte özel bir kimlik kazandırır. Politika, diğer kontrol sistemlerine karşı geliştirilmiş informal güç ilişkileridir. Okullarda öğretim-öğrenme süreci örgütün özünü oluşturur. Bir okuldaki sosyal davranışı etkileyen dört öğenin (yapı, birey, kültür ve politika) hepsi öğrenme ve öğretme ortamında oluşur. Çevre ise örgütün dışındaki her şeydir, sistemin enerji kaynağıdır. Ayrıca örgütsel etkililik için gerçek çıktılar beklenen çıktılarla tutarlı olması gerekir. Beklenen ve gerçekleşen sonuçlar arasında bir fark olduğu zaman, geribildirim döngüleri sistemin içinde ve dışındaki birey ve grupları bilgilendirir (ss. 24-32).

Eğitim sistemi de diğer sistemler gibi bütünsel olarak çalışır, her bir öge diğerlerine güç verir. Sistem içinde yer alanlar, yaşayan insanlardır ve onların birbirleriyle olan uyumu önemlidir. Eğitim, hem okullarda hem okullar arasında hem de diğer gruplar ve kurumlar arasında ortaklık ve işbirliğini temel aldığıda gelişir (Robinson, 2019, s.253). İnsanları eğitmek işbirlikçi bir süreçtir. Okullar işbirliği ve iletişim içinde olduğunda, birbirlerine yardım ederler ve öğretmenlerin sınıflarda işbirliği kültürü oluşturmalarına yardımcı olurlar (Sahlberg, 2019, s.197). Günümüzde öğrencilerin birçoğunun edindikleri bilgileri yeterli gördükleri, soru sorma, araştırma yapma gibi merak duygularını canlı tutacak eylemlerde bulunmadıkları gözlemlenmektedir. Öğrenciye merak duygusunu kazandırmak ve bu duyguyu pekiştirmek adına öğretmenler arasında yeterli işbirliğinin yapılmadığı görülmektedir. Okul içinde ve okullar arasında öğretmenlerin işbirliği içinde çalışmalarını sağlayan uygulamaların olması teşvik edilmelidir. Öğretmenler arasındaki işbirliği ile gerçekleştirilecek çalışmaların eğitim-öğretim sürecini olumlu yönde etkileyeceği, öğrenci başarısını artıracacağı düşünülmektedir. Meslektaş dayanışması olarak da ifade edebileceğimiz bu anlayışla, sosyal sistem öğeleri dikkate alınarak öğrencilerin merakını tetiklemede gerekli görülen şeylerin belirlenmesi gerekmektedir. Öğretmenler arasındaki işbirliğiyle okullarda öğrenmeye açık ve istekli, yani meraklı öğrenci profili oluşturulabileceği, yapılacak bu işbirliği ve fikir paylaşımının aynı zamanda eğitimin kalitesini de artıracığı düşünülmektedir.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, meraklı öğrenci profili oluşturmak için sosyal sistemin öğeleri dikkate alınarak öğretmenler arasında ne tür bir işbirliği olması gerektiğini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- 1- Öğretmenlerin görüşüne göre meraklı bir öğrencide ne tür özellikler bulunmalıdır?
- 2- Öğretmenler öğrencilerin merakını tetiklemede hangi özelliklere sahip girdilerin olması gerektiğini düşünmektedirler? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?
- 3- Öğretmenler öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için süreçte;
 - a- Yapısal sistem (Bürokratik beklentiler) açısından yapılması gerekenler hakkında ne düşünmektedirler? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?
 - b- Bireysel sistem (Biliş ve Motivasyon) açısından yapılması gerekenler hakkında ne düşünmektedirler? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?
 - c- Kültürel sistem (Paylaşılan yönelimler) açısından yapılması gerekenler hakkında ne düşünmektedirler? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?
 - d- Politik sistem (Güç İlişkileri) açısından yapılması gerekenler hakkında ne düşünmektedirler? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?
- 4- Öğretmenler öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için çevreden neler beklemektedirler? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?
- 5- Öğretmenler öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için çıktı aşamasında nelere dikkat etmelidirler? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?
- 6- Öğretmenler öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için dönüt (geribildirim) aşamasında neler yapılması gerektiğini düşünmektedirler? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılacaktır. Durum çalışması, araştırmanın hem ürünü hem de nesnesi olabilecek nitel araştırma içerisindeki bir desen türüdür. Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler (durumlar) hakkında detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2018, s.97). Bu araştırmada durum çalışması desenlerinden bütüncül çoklu durum deseni kullanılacaktır. Bütüncül çoklu durum deseninde, birden fazla kendi başına bütüncül olarak algılanabilecek durum söz konusudur. Her bir durum kendi içinde bütüncül olarak ele alınır ve daha sonra birbirleriyle karşılaştırılır (Yıldırım & Şimşek, 2011, s.291). Bu çalışmada hem sosyal sistem öğeleri dikkate alınarak meraklı öğrenci profili oluşturabilmek için yapılması gerekenler hem de öğretmenlerin bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olması gerektiği araştırılmakta, meraklı öğrenci profili ve öğretmenlerin işbirliği durumları üzerinde durulmaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Tipik durumlar, evrendeki benzerleri arasından genel olarak incelenen olay veya olguyu açıklayabilecek düzeyde bilgi içeren durumlardır ve sıra dışı olmayan, toplum içinde ortalama olarak kabul gören durumları kapsamaktadırlar (Patton, 2005). Evreni temsil yeteneği olan ve evrenden farklılaşmayan durumları ifade etmek için kullanılmaktadır (Marshall & Rossman, 2014). Strauss ve Corbin (2015), okullar üzerine yapılacak bir araştırma için tipik durum örneklemesinin, şehir merkezinde görece geneli yansıtabilecek birkaç okulun seçimi ile sınırlı olabileceğini belirtmektedir. Araştırmada çalışma grubu, Ankara ilinde bir ilkokul ve ortaokulda bulunan sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinden oluşmaktadır. Görüşmelerin yapılacağı ilkokul ve ortaokulda toplam dört sınıf öğretmeni ve yedi branş öğretmeni bulunmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen 10 öğretmenin 9'u kadın, 1'i erkektir. Bir öğretmen ile görüşme gerçekleştirilememiştir. Veri doygunluğuna ulaşıldığından, yapılan görüşmelerin araştırma açısından yeterli olduğuna karar verilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından belirlenen okula gidilerek gerçekleştirilmiştir. Görüşme soruları; Robinson'un (2019) çalışmasında yer alan "meraklı öğrenci" ifadesinden ve Hoy ve

Miskel (2015)'in çalışmasındaki “okullar için sosyal sistem modeli” anahtar kelimelerinden esinlenilerek araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Görüşme formunda, alanyazın taramasıyla elde edilen veriler çerçevesinde ve uzman görüşü alınarak geliştirilmiş sorulara yer verilmiştir. Görüşme sorularına geçmeden önce sosyal sistemin öğeleri hakkında öğretmenlere kısa bir bilgi verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Toplanan verilerin çözümlenmesinde önceden belirlenen temalara göre hazırlanan çerçeve dikkate alınarak betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Belirlenen temalara ilişkin, meraklı öğrenci profili için öğretmenler arasındaki işbirliğinin önemi belirlenmiştir. Bulgular uygun görülen ve gerekli olan yerlerde nicelleştirilerek (sayı kullanılarak) sunulmuştur. Yıldırım ve Şimşek (2011)'e göre nitel verinin sayısallaştırılmasındaki amaçlardan biri güvenilirliği arttırmasıdır. Diğer amaçları; yanlılığı azaltmak, veri analizi sonucunda ortaya çıkan tema veya kategoriler arasında karşılaştırma yapmamızı sağlamak ve son olarak da çalışma sonuçlarının daha sonra anket gibi araçlarla daha geniş bir örnekleme ulaşılarak tekrar sınanmasına olanak vermesidir (s.242).

Verilerin analizinde görüşüne başvuru alan öğretmenlere birer kod numarası verilerek (Ö1, Ö2...) açıklamalar yapılmıştır. Araştırmada inandırıcılığı sağlamak için görüşmelerde ses kaydı kullanılmak istenmiştir. Okulda görüşme gerçekleştirilemeyen üç öğretmenle ise internet üzerinden görüşme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca verilerin kaydedilmesinde not tutma yöntemi de kullanılmıştır. Kayıtlar ve notlar bilgisayarda metin haline getirilmiştir ve veriler araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Araştırmanın temaları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Meraklı öğrenci özellikleri
- Girdi
- Süreç
 - Yapısal sistem
 - Bireysel sistem
 - Kültürel sistem
 - Politik sistem
- Çevre
- Çıktı
- Dönüt (Geribildirim)

Belirlenen bu ana temalara yönelik öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili “işbirliği” adında alt temalara yer verilmiştir.

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın iç geçerliğini (inandırıcılığını) sağlayabilmek için araştırmaya katılan öğretmenlere yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular araştırmacı tarafından çalışmanın yapıldığı ortamda sorulmuş ve veri toplamak için yeterli zaman ayrılmıştır. İnanırıcılık konusunda alınan önlemlerden biri de araştırmanın, araştırma konusu hakkında genel bilgiye sahip bir uzman tarafından incelenmiş olmasıdır. Araştırmanın dış geçerliğini (aktarılabirliğini) artırmak için hem amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiş hem de araştırmacı tarafından ayrıntılı betimleme yapılmıştır. Ayrıca ayrıntılı betimleme yapılırken doğrudan alıntılar sıkça kullanılmıştır. Araştırmanın iç güvenilirliğini (tutarlılığını) artırmak için ise önceden oluşturulmuş ve ayrıntılı olarak tanımlanmış bir kavramsal çerçeveye bağlı olarak veri analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR

Öğretmenlerin görüşleri “Meraklı öğrenci özellikleri, girdi, süreç (yapısal, bireysel, kültürel, politik sistem), çevre, çıktı, dönüt” temaları çerçevesinde tablolar halinde verilmiş, katılımcıların bu temalara ve alt temalara ilişkin konuşmalarından örnekler sunulmuştur.

3.1. Öğretmenlerin Meraklı Öğrenci Özelliklerine Yönelik Görüşleri

Araştırmanın birinci alt problemi “Öğretmenlerin görüşüne göre meraklı bir öğrencide ne tür özellikler bulunmalıdır?” şeklinde belirtilmiştir. “Meraklı öğrenci özellikleri” teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Meraklı Öğrenci Özellikleri

Meraklı öğrenci özellikleri	f
Çok soru soran (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10)	9
Araştırma yapmayı seven (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8)	7
Detaycı (Ö3, Ö4, Ö8)	3
İyi bir gözlemci (Ö3, Ö4, Ö5)	3
Girişken (Ö2, Ö4)	2
Okumayı seven (Ö2)	1
Belgesel izlemeyi seven (Ö2)	1
Öğrenmeye istekli (Ö6)	1
Öğrendiklerini çevresiyle paylaşan (Ö2)	1
Genel kültürü iyi (Ö6)	1
Aceleci (Ö4)	1
Sabırsız (Ö4)	1
Hareketli (Ö5)	1
Fikir üreten (Ö8)	1
Yeniliklere açık (Ö10)	1

Tablo 1’de görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Çok soru soran” ile ilgili olarak katılımcılar; *“Meraklı bir öğrencinin kafasında bir sürü soru vardır. Sorularına cevap bulma ihtiyacı onun için yeme içme gibi zorunlu bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacı giderme iç güdüsü onu olayları takip etmeye ve ilişkilendirmeye iter (Ö4).”* “Meraklı öğrenci sorgulayandır, çok soru sorar. Merakın ana maddesi soru sormaktır. Soru soran, sorgulayan öğrenci meraklıdır (Ö10).” şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

Katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde meraklı öğrenci özellikleri ile ilgili, çok soru sorma ve araştırma yapmayı sevme gibi özelliklere daha çok odaklanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca meraklı bir öğrencide bulunması gereken özelliklerle ilgili katılımcıların görüşlerinde; detaycı, iyi bir gözlemci ve girişken olma gibi faktörlerin de öne çıktığı görülmektedir.

3.2. Öğrencilerin Merakını Tetiklemek İçin Gereken Girdiler ve Öğretmenler Arasındaki İşbirliği

Araştırmanın ikinci alt problemi “Öğretmenler öğrencilerin merakını tetiklemede hangi özelliklere sahip girdilerin olması gerektiğini düşünmektedirler? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?” şeklinde belirtilmiştir. “Girdi” teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 2’de, “İşbirliği” alt teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular ise Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 2: Öğrenci Merakını Tetiklemede Sahip Olunması Gereken Girdiler

Girdiler	f
Konuyla ilgili materyaller (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10)	8
Öğrenciyi kazanımla karşı karşıya getirmek-gerçek hayat durumları (Ö4, Ö6, Ö9)	3
Konuyla ilgili etkinlik tasarlama (Ö2, Ö6)	2
Akıllı tahtalar (Ö1, Ö10)	2
Konuyla ilgili doğru öğretim yöntem ve tekniği kullanabilmek (Ö2, Ö10)	2
Öğretmenin soru sorarak derse başlaması, sorularıyla konuya dikkat çekmesi (Ö6, Ö8)	2
Öğrencilerin sorularını geçiştirmemek (Ö3, Ö7)	2
Artırılmış gerçeklik uygulamaları ile ders işlemek (Ö1)	1

Tablo 2’de görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Konuyla ilgili materyaller” ile ilgili olarak katılımcılar; *“Konuyla ilgili gerekli materyalleri kullanmalıyız. Kaynakları kullanma konusunda noksan olmamız öğrenciyi meraka teşvik etmede sorun yaşıyor. Çoğu zaman öğrenciyi konuşturmadan kendimizi konuşmaya kaptırıp öğrencinin de dinlemekten bıkmasına ve iyi bir dinleyici olmasına engel olabiliyoruz farkında olmadan. Ayrıca eğitime yapılan yatırım yetersiz. Mesela ben ücretli öğretmenlik yapıyorum aldığım maaş kendimi geçindirmeye anca yettiği için sınıfım için özel bir materyal ya da materyal için gerekli malzemeleri almada zaman zaman sorun yaşıyorum (Ö2).”* “Eğitim sitemimizde klasik bir okul yapısı var dört duvar arası, sıra

düzenleri malum, tabi böyle sınıf eğitim ortamlarının olduğu yerlerde merakı celbedecek şeyler yok, bugün bir Norveç'te, çocuklar sadece eğitim değil bütün sosyal yaşantısını okul içinde yaşayabiliyorlar. Çocukların her türlü merakını giderebilmeleri için mutlaka uygulama bahçeleri olmak üzere sosyal etkinlik alanları, yani okul bir bütün olarak çocuk hani okulun dışına çıkmadan her türlü merakını giderebilecek her türlü eğitim materyali ya da ortamlar oluşturulmalı, tabi bu da sermaye gerektirir (Ö9).” şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

Katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde öğrencilerin merakını tetiklemede sahip olunması gereken girdiler ile ilgili, dersin konusuyla ilgili gerekli materyallerin sağlanması ve öğrencinin derste edinilecek kazanımla karşı karşıya getirilmesinin önemine daha çok odaklanıldığı anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun her dersin konusuyla ilgili materyal temininin gerekliliği, bu konudaki eksikliklerin tamamlanması ve gereken şartların sağlanması üzerine görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 3: Girdileri Sağlamada Öğretmenlerin Yapmaları Gereken İşbirliği

İşbirliği	f
İletişim halinde kalarak bilgi ve tecrübelerini paylaşmak (Ö1, Ö2, Ö3, Ö9, Ö10)	5
Birlikte materyal tasarlamak (Ö5, Ö7)	2
Disiplinler arası çalışmak (Ö6, Ö8)	2
Öğrencilerin doğada gözlem yapmasını sağlamak (Ö4)	1

Tablo 3'te görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “İletişim halinde kalarak bilgi ve tecrübelerini paylaşmak” ile ilgili olarak katılımcılar; “*Öğretmenler bilgi ve tecrübelerini paylaşma noktasında birbirleri ile iletişim içinde olmalı. Konuların avantajları ve dezavantajlarını tartışmalı ve ortak bir çözüm yolu bulmalı (Ö1).*” “*Öğretmenler, meraklı öğrencilere nasıl bir eğitim verecekleri konusunda birbirlerinin deneyimlerinden faydalanmalı ve bu tarz öğrencileri mutlaka Bilsem e yönlendirmeli (Ö3).*” şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

Katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde girdileri sağlamada öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili, öğretmenlerin iletişim halinde kalarak bilgi ve tecrübelerini paylaşmaları üzerine daha çok odaklanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca girdileri sağlamada yapılması gereken işbirliği ile ilgili katılımcıların görüşlerinde; birlikte materyal tasarlamak ve disiplinler arası çalışmak gibi faktörlerin de öne çıktığı görülmektedir.

3.3. Öğrencilerin Merak Duygularını Geliştirmek İçin Yapısal Sistem Açısından Yapılması Gerekenler ve Öğretmenler Arasındaki İşbirliği

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Öğretmenler öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için süreçte; a) Yapısal sistem (Bürokratik beklentiler) açısından yapılması gerekenler hakkında ne düşünüyorlar? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?” şeklinde belirtilmiştir. “Yapısal sistem” teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 4'te, “İşbirliği” alt teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular ise Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Merak Duygularını Geliştirmek İçin Yapısal Sistem Açısından Yapılması Gerekenler

Yapısal sistem	f
Sorumluluk duygusunu geliştirme (Ö1, Ö6, Ö8, Ö10)	4
Öğrencilerin üretmesini sağlama (Ö4, Ö5, Ö9)	3
Uzmanlaşma sağlanmalı (Ö2)	1
Eğitim sistemi değişmeli (Ö3)	1
Yaratıcılığı engelleyen kural koymama (Ö7)	1

Tablo 4’te görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Sorumluluk duygusunu geliştirme” ile ilgili olarak katılımcılar; “*Öğrenci öğrenme basamaklarını kendi inşa ederken sorumluluk duygusunu da geliştirebilmeli. Öğretmenler bu konuda öğrencilere gerekli imkanları tanımalı ve zamanlamasını ayarlamalıdır (Ö1)*” şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

Katılımcıların, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için yapısal sistem açısından yapılması gerekenlerle ilgili öğrencilerin sorumluluk duygusunu geliştirme ve üretmelerini sağlama üzerine daha çok odaklandıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 5: Yapısal Sistem Açısından Öğretmenlerin Yapmaları Gereken İşbirliği

İşbirliği	f
Öğretmenlerin yetkisini artırarak birlikte eğitim ortamını düzenlemeleri (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö9)	6
Uzmanlaşma için öğrenme ortamları oluşturmaları (Ö2, Ö6, Ö8, Ö10)	4

Tablo 5’te görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Öğretmenlerin yetkisini artırarak birlikte eğitim ortamını düzenlemeleri” ile ilgili olarak katılımcılar, “*Öğretmenler işbirliğiyle sınıf ortamlarını öğrencilerin merak düzeyini artıracak şekilde düzenlemeli ve bu konuda okul yönetiminin desteğini sağlamalı, öğretmenlerin yetkisi artırılmalı (Ö1).*”; “Uzmanlaşma için öğrenme ortamları oluşturmaları” ile ilgili olarak ise, “*Öğretmenler alanında uzman olmalı, öğretmekten ziyade öğrenmeye meyilli bir tavır sergilemeli, okul yönetimini işin içine katarak okulda öğrenmeye dayalı bir ortam oluşturulmasını sağlamalıdır. Bu sayede öğrencilerinde de merakı artıp onlarla birlikte öğrenmenin zevkini tadacaklardır (Ö2).*” şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

Katılımcıların, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için yapısal sistem açısından öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili, öğretmenlerin yetkisinin artırılması ve alanında uzman olması gerektiği üzerine daha çok odaklandıkları anlaşılmaktadır.

3.4. Öğrencilerin Merak Duygularını Geliştirmek İçin Bireysel Sistem Açısından Yapılması Gerekenler ve Öğretmenler Arasındaki İşbirliği

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Öğretmenler öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için süreçte; b) Bireysel sistem (Biliş ve Motivasyon) açısından yapılması gerekenler hakkında ne düşünüyorlar? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?” şeklinde belirtilmiştir. “Bireysel sistem” teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 6’da, “İşbirliği” alt teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular ise Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Merak Duygularını Geliştirmek İçin Bireysel Sistem Açısından Yapılması Gerekenler

Bireysel sistem	f
Dikkat çekici sorular sorma (Ö7, Ö8, Ö10)	3
Sosyal aktivite düzenleme (Ö2, Ö5)	2
Üretmelerini sağlama (Ö3, Ö4)	2
İlgi alanlarına yönelik ödevlendirme yapma (Ö6, Ö9)	2
Başarı duygusunu tattırma (Ö1)	1
Övgü sözleri kullanma (Ö7)	1

Tablo 6’da görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Dikkat çekici sorular sorma” ile ilgili olarak katılımcılar; “*Öğrencinin günlük hayatında yapacağı ya da kullanacağı bir şeyi kendisinin öğrenip bulmasına teşvik etmek gerekir. Ben de bilmiyorum bir araştırıp gelsen hepimiz öğrenebiliriz tarzında sorular yöneltilip soru sorma, sorgulama ve merak uyandırma olayını başlatabiliriz (Ö10).*” “*Sınıfa merak duygularını artıracak daha çok materyal getirilebilir, dikkatini çeken sorular sormaları sağlanabilir (Ö7).*” şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

Katılımcıların, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için bireysel sistem açısından yapılması gerekenler ile ilgili, öğrencilerin dikkatini çeken sorular sorma, sosyal aktivite düzenleme, öğrencilerin üretmelerini sağlama, öğrencileri ilgi alanlarına yönelik ödevlendirme konuları üzerine daha çok odaklandıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 7: Bireysel Sistem Açısından Öğretmenlerin Yapmaları Gereken İşbirliği

İşbirliği	f
Öğrencilerin üreteceği ortamlar oluşturma (Ö3, Ö4, Ö6, Ö10)	4
Dikkat çeken materyal tasarlama (Ö1, Ö9)	2
Tecrübe ve fikir paylaşımında bulunma (Ö2, Ö8)	2
Sosyal etkinlik planlama (Ö5)	1
Olumlu pekiştirme hazırlama (Ö7)	1

Tablo 7’de görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden biri şu şekildedir: “Öğrencilerin üreteceği ortamlar oluşturma” ile ilgili olarak; “*Öğrencilerin üretmesi sağlanmalı. Öğretmen enstitüleri diyerek biraz geriye gideceğim ama, çocuklarımız ilkbaharda domates ekse, kendisi bunun gelişim evrelerini incelese, ekerken dikerken topraktaki canlıları fark etse, bitkilerdeki hastalıkları ve verimsizlik sebeplerini keşfetse (Ö4).*” şeklinde ifade kullanılmıştır.

Katılımcıların, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için bireysel sistem açısından öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili, öğrencilerin üreteceği ortamlar oluşturma, dikkat çeken materyal tasarlama, aralarında tecrübe ve fikir paylaşımında bulunma konuları üzerine daha çok odaklandıkları anlaşılmaktadır.

3.5. Öğrencilerin Merak Duygularını Geliştirmek İçin Kültürel Sistem Açısından Yapılması Gerekenler ve Öğretmenler Arasındaki İşbirliği

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Öğretmenler öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için süreçte; c) Kültürel sistem (Paylaşılan yönelimler) açısından yapılması gerekenler hakkında ne düşünüyorlar? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?” şeklinde belirtilmiştir. “Kültürel sistem” teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 8’de, “İşbirliği” alt teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular ise Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin Merak Duygularını Geliştirmek İçin Kültürel Sistem Açısından Yapılması Gerekenler

Kültürel sistem	f
Kültürel faaliyetlere katılımı sağlama (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9)	9
Değerler eğitimi verme (Ö2, Ö9, Ö10)	3

Tablo 8’de görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Kültürel faaliyetlere katılımı sağlama” ile ilgili olarak katılımcılar; “*Kendi kültürümüze yönelik çalışmalar, araştırma ödevleri verilebilir. Bununla birlikte farklı kültürler hakkında küçük videolar izletilip, küçük hikayeler okunup ya da resimler gösterilip, konu hakkında merak uyandırıp araştırmaları istenebilir (Ö6). Öğrenciler tiyatro, sinema izlemeye, tarihi yerleri gezmeye götürülebilir. Ayrıca öğrenci için okunacak kitabın seçimi öğrencinin zevkine bırakılmalıdır. Okuma saatleri oluşturulup öğrenciyle birlikte dergi ve ansiklopedi okunup, resimler incelenebilir (Ö2).*” şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

Katılımcıların, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için kültürel sistem açısından yapılması gerekenler ile ilgili, öğrencilerin kültürel faaliyetlere katılımının sağlanması üzerine daha çok odaklandıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 9: Kültürel Sistem Açısından Öğretmenlerin Yapmaları Gereken İşbirliği

İşbirliği	f
Kültürel faaliyet düzenleme (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8)	8
Değerler eğitimi için çalışmalar tasarlama (Ö2, Ö9, Ö10)	3

Tablo 9’da görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden biri şu şekildedir: “Kültürel faaliyet düzenleme” ile ilgili olarak katılımcılardan biri; “*Öğretmenler okulda farklı esintiler ortamı oluşturabilirler. Mesela bir sınıf farklı bir kültüre yönelik öne çıkan özellikleri*

bulunduran bir sergi yapabilir, diğer sınıf farklı bir kültüre yönelik farklı etkinlikler içeren bir sergi yapabilir. Böylelikle tüm o sergileri dolaşan öğrencilerde birçok kültür hakkında merak uyandırır (Ö6).” şeklinde ifade kullanmıştır.

Katılımcıların, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için kültürel sistem açısından öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili daha çok, kültürel faaliyet düzenleme üzerine odaklandıkları anlaşılmaktadır.

3.6. Öğrencilerin Merak Duygularını Geliştirmek İçin Politik Sistem Açısından Yapılması Gerekenler ve Öğretmenler Arasındaki İşbirliği

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Öğretmenler öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için süreçte; d) Politik sistem (Güç ilişkileri) açısından yapılması gerekenler hakkında ne düşünmektedirler? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?” şeklinde belirtilmiştir. “Politik sistem” teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 10’da, “İşbirliği” alt teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular ise Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 10: Öğrencilerin Merak Duygularını Geliştirmek İçin Politik Sistem Açısından Yapılması Gerekenler

Politik sistem (Güç ilişkileri)	f
Ödül gücü (Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10)	9
Uzmanlık gücü (Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8)	5
Yasal güç (Ö8)	1

Tablo 10’da görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Ödül gücü” ile ilgili olarak katılımcılar; “*Merak ödül gücünden en çok etkileniyor. Öğretmenler hayal kurma saati yapsın okuma saati gibi. Devamın da hayalleri dinlesin, zaten hayallerin gerçekleşmesi için lazım olacak bilgi becerinin neler olduğunu öğrenci sorar. Öğretmenler hayallerin gerçekleşmesinin imkânsız olmadığını gösterebilse yeter, öğrenciler için en büyük ödül olur (Ö5).*” “Ödül öğrenci için en pekiştirici şey. Ödülün büyüklüğünden ziyade sürekli olması çocukların yarış içine girmelerini sağlayacaktır. Yani ödül bunda etken olur (Ö9).” şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

Katılımcıların, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için politik sistem açısından yapılması gerekenler ile ilgili, ödül gücüne daha çok odaklandıkları görülmekte, ayrıca uzmanlık gücünün önemine de değinilmektedir.

Tablo 11: Politik Sistem Açısından Öğretmenlerin Yapmaları Gereken İşbirliği

İşbirliği	f
Ödüllü etkinlikler düzenleme (Ö5, Ö6, Ö9, Ö10)	4
İletişim halinde olma (Ö1, Ö2, Ö7, Ö8)	4
Alanında uzman olmak için kendini geliştirme faaliyetleri düzenleme (Ö3, Ö4)	2

Tablo 11’de görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Ödüllü etkinlikler düzenleme” ile ilgili olarak katılımcılar; “*Okul idaresi olarak personel olarak yıllık çalışma programı düzenlenir, belli periyotlar konur. Aylık periyotlar çerçevesinde işte, çocukların merak ettiği konuyu araştırıp bulması konusunda her ay en meraklı öğrenci, merakının sonunda araştırıp bulan öğrenciye aylık periyotlar içinde ödül verilir. Bu da öğrencinin merak şeyini artırır (Ö9).*” “İletişim halinde olma” ile ilgili olarak ise; “*Öğretmenler birikimlerini ve tecrübelerini birbirleri ile paylaşarak, düşünce alışverişinde bulunarak birbirlerini desteklemelidir (Ö1).*” şeklinde ifade kullanmışlardır.

Katılımcıların, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için politik sistem açısından öğretmenlerin yapmaları gereken iş birliği ile ilgili, ödüllü etkinlikler düzenleme ve iletişim halinde olma üzerine daha çok odaklandıkları anlaşılmaktadır.

3.7. Öğrencilerin Meraklı Olmalarını Sağlamak İçin Çevreden Beklenenler ve Öğretmenler Arasındaki İş Birliği

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Öğretmenler öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için çevreden neler beklemektedirler? Bu konuda ne tür bir iş birliği içinde olmalıdırlar?” şeklinde belirtilmiştir. “Çevre” teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 12’de, “İş birliği” alt teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular ise Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 12: Öğrencilerin Meraklı Olmalarını Sağlamak İçin Çevreden Beklenenler

Çevre	f
Veli, kültürel aktivite yaptırmalı (Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8)	5
Veli, bilinçli ve sabırlı olmalı (Ö3, Ö7, Ö10)	3
Veli, öğretmenle işbirliği yapmalı (Ö8, Ö9, Ö10)	3
Veli, öğrencinin araştırma yapmasını teşvik etmeli (Ö1, Ö6)	2
Çevre maddi-manevi destek vermeli (Ö9)	1

Tablo 12’de görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Veli, kültürel aktivite yaptırmalı” ile ilgili olarak katılımcılar; “*Velilerden beklentim, bizim öğrenciler okumayı çok sevmiyor. Kitap okumaktan ziyade görerek öğrenme, dolayısıyla da çok gezen bilir mantığıyla çok gezdirmelerini, olabildiğince fazla gezi yapmalarını tavsiye ederim (Ö5).*” “*Veliler bu konuda eşit derecede sorunlular. Öğrencilere kaynak sunmaları gerekiyor. Evlerinde ansiklopedi, internet gibi araştırma kaynakları sunmalı, çocuklarını gezdirmeliler, çocuklarıyla birlikte araştırmalar yapabilirler, hadi araştıralım ve bulduklarımızı birlikte değerlendirelim şeklinde faaliyetler yapabilirler (Ö6).*” şeklinde ifade kullanmışlardır.

Katılımcıların, öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için çevreden beklenenler ile ilgili olarak; velilerin öğrencilere kültürel aktivite yaptırmaları, bilinçli ve sabırlı olmaları ve öğretmenle işbirliği yapmaları gerektiği üzerine daha çok odaklandıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 13: Çevreden Beklentiler Doğrultusunda Öğretmenlerin Yapmaları Gereken İşbirliği

İşbirliği	f
Velileri bilinçlendirme (Ö2, Ö3, Ö5, Ö7, Ö9, Ö10)	6
Velilerle ortak çalışmalar yürütme (Ö1, Ö6, Ö9, Ö10)	4
Öğrencileri üretim yapacakları etkinliklere yönlendirme (Ö2, Ö4, Ö6, Ö7)	4
Velilerle sürekli iletişim halinde olma (Ö5, Ö6, Ö8)	3

Tablo 13’te görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Velileri bilinçlendirme” ile ilgili olarak katılımcılar; “*Herkesin memleketi ile alakalı ya da yaşadığımız şehirle alakalı gezilmesi merak uyandıracak yer, görsel, herkesin yönlendirebileceği gezilmesi gereken yerler nereler, oralarla ilgili bilgi alıp veliye aktarır, velinin oraları özellikle gezdirmesini tavsiye ederim (Ö5).*” şeklinde ifade kullanmışlardır.

Katılımcıların, çevreden beklentiler doğrultusunda öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili olarak; velilerin bilinçlendirilmesi, velilerle ortak çalışmalar yürütülmesi ve velilerin öğrencileri üretim yapacakları etkinliklere yönlendirmelerinin sağlanması gerektiği üzerine daha çok odaklandıkları anlaşılmaktadır.

3.8. Öğrencilerin Meraklı Olmalarını Sağlamak İçin Çıktı Aşamasında Dikkat Edilmesi Gerekenler ve Öğretmenler Arasındaki İşbirliği

Araştırmanın beşinci alt problemi “Öğretmenler öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için çıktı aşamasında nelere dikkat etmelidirler? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?” şeklinde belirtilmiştir. “Çıktı” teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 14’te, “İşbirliği” alt teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular ise Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 14: Meraklı Öğrenci Profili İçin Çıktı Aşamasında Dikkat Edilmesi Gerekenler

Çıktı	f
Öğrenci başarısı için farklı yöntemler kullanma (Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10)	8
Devamsızlığı azaltmak için ders işlenişini ilgi çekici hale getirme (Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö9)	5
Öğrencilerin dönem sonunda ürün ortaya koymalarını sağlama (Ö2, Ö4, Ö5, Ö6)	4

Tablo 14’te görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Öğrenci başarısı için farklı yöntemler kullanma” ile ilgili olarak katılımcılar; “*Dersi ve öğretmeni sevmesi sağlanmalı, dikkatlerini çekecek şekilde konular anlatılmalı, örnekler hikayeler verilerek. O zaman daha çok akılda kalıyor ve öğrencilere çok soru sorulmalı diye düşünüyorum. Bu onlarda araştırma duygusunu da geliştirecektir, dolayısıyla merak ta artacaktır (Ö7).*” “*Onların seveceği tarzda devam edilirse küçük ödüller verilirse onlara da söz hakkı verilerek yapılan tüm etkinliklere kendilerinin de karar vermeleri sağlanırsa başarı ve kalite artar (Ö8).*” şeklinde ifade kullanmışlardır.

Katılımcıların, öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için çıktı aşamasında dikkat edilmesi gerekenlerle ilgili olarak, öğrenci başarısı için farklı yöntemler kullanılması ve devamsızlığı azaltmak için ders işlenişinin ilgi çekici hale getirilmesi gerektiği üzerine daha çok odaklandıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 15: Çıktı Aşamasında Öğretmenlerin Yapmaları Gereken İşbirliği

İşbirliği	f
Öğrenci başarısını artırmak için farklı etkinlikler tasarlama (Ö1, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10)	6
Devamsızlığı azaltmak için okul yönetimiyle iletişim halinde olma (Ö7, Ö8, Ö9)	3
Dönem sonu sergisi düzenleme (Ö2, Ö4, Ö5)	3

Tablo 15’te görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden biri şu şekildedir: “Öğrenci başarısını artırmak için farklı etkinlikler tasarlama” ile ilgili olarak katılımcılardan biri; “*Başarının artması için değişik etkinlikler düşünülebilir. Öğretmenlerin en büyük destekçisi meslektaşları oluyor her zaman. Bütün sorumluluklar birlikte paylaşılarak yapıldığı zaman daha verimli hale geliyor. Bu tarz etkinliklerin birlikte planlanması, ortamın hazırlanması sürecinde birbirlerine destek olabilirler (Ö6).*” şeklinde ifade kullanmıştır.

Katılımcıların, öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için çıktı aşamasında öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili daha çok, öğrenci başarısını artırmak için farklı etkinlikler tasarlama üzerine odaklandıkları anlaşılmaktadır.

3.9. Öğrencilerin Meraklı Olmalarını Sağlamak İçin Dönüt Aşamasında Yapılması Gerekenler ve Öğretmenler Arasındaki İşbirliği

Araştırmanın altıncı alt problemi “Öğretmenler öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için dönüt (geribildirim) aşamasında neler yapılması gerektiğini düşünmektedirler? Bu konuda ne tür bir işbirliği içinde olmalıdırlar?” şeklinde belirtilmiştir. “Dönüt” teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 16’da, “İşbirliği” alt teması ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular ise Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 16: Dönüt Aşamasında Yapılması Gerekenler

Dönüt	f
Değerlendirme, öğrenciyle birlikte yapılmalı (Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10)	7
Elde edilen veriler bir sonraki öğretim yılında kullanılacak şekilde düzenlenmeli (Ö3, Ö5, Ö6, Ö9)	4
Alan uzmanlarıyla fikir alışverişinde bulunma (Ö1)	1
Öğrenciye öz değerlendirme yaptırma (Ö2)	1

Tablo 16’da görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Değerlendirme öğrenciyle birlikte yapılmalı” ile ilgili olarak katılımcılardan biri; “Dönüt aşamasında öğretmenler öğrenciyi değerlendirirler. Değerlendirmede öğrenciyi de işin içine koymak adına öğrenciye öz değerlendirme ya da akran değerlendirme yaptırılabilir. Bu sayede öğrenci hem noksanlarını hem de süreci nasıl geçirdiğini görmüş olur. Öğretmen dönüt aşamasını öğrenciyle birlikte ve zamanında yaparsa öğrencinin sürecin bitmediğini, yapılan çalışmaların en iyisine ulaşmaya dek devam edeceğini bilmesini sağlayabilir ve onun merakının devam etmesine yardımcı olabilir (Ö2).” şeklinde ifade kullanmıştır.

Katılımcıların, öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için dönüt aşamasında yapılması gerekenlerle ilgili daha çok, değerlendirmenin öğrenciyle birlikte yapılması ve elde edilen verilerin bir sonraki öğretim yılında kullanılacak şekilde düzenlenmesi gerektiği üzerine odaklandıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 17: Dönüt Aşamasında Öğretmenlerin Yapmaları Gereken İşbirliği

İşbirliği	f
Süreç değerlendirilmeli ve eksiklere yönelik çalışmalar yapılmalı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10)	10
Alanda uzman kişilerin görüşleri alınmalı (Ö1, Ö4)	2

Tablo 17’de görülen kodlanmış ifadeleri destekleyen öğretmenlerin görüşlerinden birkaçı şu şekildedir: “Süreç değerlendirilmeli ve eksiklere yönelik çalışmalar yapılmalı” ile ilgili olarak katılımcılar; “Aylık veya yıllık genelde uzun vadeli bir plan yapılır. Eğitim-öğretim yılı başında ve sonunda okulun tüm paydaşlarına sorular yöneltilerek eğitim öğretimin başında ne bekliyorduk ve sonunda ne bekledik ne bulduk ne umduk. Böyle bir anket çalışmasıyla hem öğrencilerin ve paydaşların görülen eksikleri oraya belirtmesi ve kurumun da eksikleri görüp daha iyi nasıl olabiliriz sorusuna cevapla beraber yoluna devam etmesi daha uygun olur diye düşünüyorum (Ö9).” “Dönüt aşamasında öğretmenler; tüm süreci objektif bir şekilde değerlendirebilmek için farklı ölçme araçları kullanabilirler. Mesela süreçte portfolyo yaptırıp portfolyonun değerlendirmesini başka öğretmenlerden de isteyebilir. Böylelikle öğretmenler işbirliği sağlamış olurlar (Ö2).” şeklinde ifade kullanmışlardır.

Katılımcıların, öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için dönüt aşamasında öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili daha çok, sürecin değerlendirilmesi ve eksiklere yönelik çalışmalar yapılması gerektiği üzerine odaklandıkları anlaşılmaktadır.

4. SONUÇ

Meraklı öğrenci profili oluşturmak için sosyal sistemin öğeleri dikkate alınarak öğretmenler arasında ne tür bir işbirliği olması gerektiğini ortaya koymanın amaçlandığı bu çalışmada belirlenen ana temalar; meraklı öğrenci özellikleri, girdi, süreç (yapısal, bireysel, kültürel ve politik sistem), çevre, çıktı ve dönüttür. Belirlenen bu ana temalara yönelik öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili alt temalara yer verilmiştir. Meraklı öğrenci özellikleri ana temasında, çok soru sorma ve araştırma yapmayı sevme özellikleri ön plana çıkmıştır. Benzer şekilde Demirel ve Coşkun (2009) tarafından yapılan bir çalışmada da meraklı bir öğrenenin; araştırmaya, soru sormaya ve irdelemeye eğilimli olduğundan bahsedilmekte, duyuşal açıdan meraklı insanların, sorulmamış sorulara, farklılıklara karşı duyarlı olduğu, dikkatli gözlem yapma, varsayımları belirleme ve antitez üretme, kısırtıcı sorular sorma gibi yeteneklere sahip oldukları belirtilmektedir (s.112). Henderson ve Moore (1980) tarafından yapılan çalışmada ise, merak düzeyi yüksek olan çocukların merak düzeyi düşük olan çocuklara göre daha fazla soru sordukları ve keşfetmek için daha fazla zaman harcadıkları belirtilmektedir. Ayrıca Inagaki (1978), çok meraklı çocukların keşif yoluyla, merak düzeyi düşük olan çocuklardan daha fazla bilgi edindiklerini belirtmektedir (Akt: Carlin, 1999, s.15). Bu açıdan bakıldığında, merak duygusunun bir bakıma başarının arkasındaki gücü temsil ettiği ve öğrenciler için ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Öğretmenler, bu gücü tetikleyen ve besleyen kanalları bulmalı, sürekli hale getirmek için aile ve okulun desteğini sağlamalıdır.

Girdi ana temasında, öğrencilerin merakını tetiklemede sahip olunması gereken girdiler ile ilgili, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun her dersin konusuyla ilgili materyal temininin gerekliliği, bu

konudaki eksikliklerin tamamlanması ve gereken şartların sağlanması üzerine görüş bildirdikleri görülmektedir. Güven (2009) tarafından yapılan bir araştırmada, okul öncesi kurumlarının fiziksel ortamlarının çocukların öğrenmelerini kısıtlayıcı bir biçimde düzenlendiği; materyal, oyuncak ve kitapların kapaklı dolaplarda depolandığı, az sayıda materyalin açık raflarda çocukların seçimine sunulduğu, sınıf ortamının sınırlı materyale sahip olduğu ve iyi örgütlenmediği, sınıfların ince ve kaba motor aktiviteleri yürütmek için yeterli donanıma sahip olmadığı belirtilmekte, bu araştırma kapsamında “konuyla ilgili materyal temininin gerekliliği”ne yapılan vurguyla örtüşmektedir (s.448). Ayrıca araştırmada, öğrencinin derste edinilecek kazanımla karşı karşıya getirilmesinin önemine de dikkat çekilmiştir. İşbirliği alt temasında ise, girdileri sağlamada öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili, öğretmenlerin iletişim halinde kalarak bilgi ve tecrübelerini paylaşmaları üzerine daha çok odaklanıldığı anlaşılmaktadır. Hoy ve Miskel (2015) tarafından yapılan bir çalışmada, okullardaki üretim, yenilik ve sosyalleşme gibi amaçlara hizmet etmek için, iletişimin üst seviyelerde ortak anlamlar oluşturmasının beklendiği, hedefe yönelik davranışların iletişim yoluyla ortaya çıkarıldığı, dolayısıyla, mesajın netliği ve anlaşılabilirliği ne kadar iyiyse, yönetici, öğretmen ve öğrenci faaliyetlerinin de hedefe yönelik ilerleme şansının o derece fazla olduğundan bahsedilmekte; başarının, hedeflerle ilgili iletişimin okul örgütü içindeki ağlar tarafından ne kadar etkili bir şekilde başlatıldığı ve sürdürüldüğüne bağlı olduğu belirtilmektedir (s.358). Bu bağlamda, öğrencilerin merakını tetiklemede sahip olunması gereken girdiler bakımından, sınıf ortamında eğitim materyallerinin hazır olması önemlidir. Bu sebeple okul toplumu (yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, uzmanlar, veliler, iş ve okul çevresi grupları, liderler) gereken materyallerin temini için bir araya gelerek işbirliği yapmalı ve eğitim-öğretim yılının başında eksikleri gidermeye çalışmalıdır. Ayrıca öğrencilerde merak duygusunu artırmak ve öğrenmeyi anlamlı hale getirmek için öğrencilerin edindikleri bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesi sağlanmalıdır.

Yapısal sistem ana temasında, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için yapısal sistem açısından yapılması gerekenlerle ilgili öğretmenlerin, öğrencilerin sorumluluk duygusunu geliştirme ve üretmelerini sağlama üzerine daha çok odaklandıkları anlaşılmaktadır. Parker, Bindl ve Strauss (2010) tarafından yapılan bir çalışmada proaktif olmanın; öğrenmeye istekli, meraklı ve motive olmayı, daha başarılı olma ve sonucunda da daha iyi kariyer başarısına sahip olmayı sağladığından, proaktif kişiliğe sahip bireylerin kendi çabalarıyla sadece kendisine değil çevrelerinde de olumlu değişimleri gerçekleştiren davranışlar sergilediklerinden, görevlerini verimli bir şekilde yerine getirdiklerinden ve daha fazla sorumluluk almaya meyilli olduklarından bahsedilmektedir. İşbirliği alt temasında ise, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için yapısal sistem açısından öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili, öğretmenlerin yetkisinin artırılması ve alanında uzman olması gibi özellikler ön plana çıkmıştır. Sahlberg (2019) tarafından yapılan çalışmada, Finlandiya’da öğretmenlerin kendi okullarına uygun çalışma planı ve müfredat hazırlamak için mesleki özerkliğe sahip olduklarından, müfredat planlama ve değerlendirme yetkilerini elinde bulunduran öğretmenlerin iyi yetişmiş olması gerektiğinden bahsedilmektedir (s.160). Say (2015)’in çalışmasında ise, günümüz örgütlerinde yaşam boyu öğrenme yetisine sahip meraklı öğrenenlerin yanı sıra, bu öğrenme güdüsünü tetikleyen ve öğrenenlerde keşfetme dürtüsünü canlandıran öğretmenlerin önemine değinilmekte, öğretmenlerin bu süreçlerde bireyde anlamlı ve olumlu davranışlar geliştirebilmeleri için eğitim ortamlarında öncelikle kendilerinin bu bilgi ve becerilere sahip olmaları gerektiği, kendini bu yönde geliştiren bir öğretmenin yetiştirdiği bireylere de bu özelliklerini aktararak örgüt amaçlarını gerçekleştirmiş olacağı belirtilmektedir (s.34). Bu açıdan bakıldığında; öğretmenlerin okulda karar verme ve alma yetkisinin artırılması, öğretici vasfının dışında gerçekleşen gereksiz evrak işlerinden kurtarılması, daha kaliteli bir eğitim-öğretim süreci için bireysel ve mesleki gelişimine odaklanması ve alanında uzmanlaşması için gereken desteğin sağlanması gerekmektedir.

Bireysel sistem ana temasında, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için bireysel sistem açısından yapılması gerekenler ile ilgili, öğrencilerin dikkatini çeken sorular sorma, sosyal aktivite düzenleme, öğrencilerin üretmelerini sağlama, öğrencileri ilgi alanlarına yönelik ödevlendirme konuları üzerine daha çok odaklandıkları anlaşılmaktadır. Barth ve Demirtaş (1997) tarafından yapılan bir çalışmada, öğrencileri düşünmeye zorlayacak farklı seviyede ilgi çekici sorular sorulduğunda daha iyi öğrendikleri, bu tür sorular sorulduğunda konuya hâkim oldukları ve dikkatlerini konu üzerinde topladıkları belirtilmektedir. Özaltun Çelik ve Bukova Güzel (2016) tarafından yapılan bir araştırmada öğretmenin; öğrencilerin ön bilgilerini ortaya çıkarmak ve fikirlerini anlamak için sorular sorduğu ve öğretmenin sorduğu soruların öğrencilere üst bilişsel becerileri kazandırmada yetersiz kaldığı

belirlenmiştir (s.365). Dikkat çekici sorularla derse başlamak, öğrenciyi dersin konusunu öğrenmeye istekli hale getirmek ve güdüleme yöntemlerini kullanmak için öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerine hakim olmaları gerekmektedir. İşbirliği alt temasına bakıldığında, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için bireysel sistem açısından öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili, öğrencilerin üreteceği ortamlar oluşturma, dikkat çeken materyal tasarlama, aralarında tecrübe ve fikir paylaşımında bulunma gibi özelliklerin ön plana çıktığı görülmektedir. Soylu, Şenel, Kalfa ve Kocaalan (2015) tarafından yapılan araştırmada, girişimcilik olgusu ve üretim artışı sağlamadaki önemi üzerinde durulmuş, girişimcilik derslerinin öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine olan etkilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Girişimcilik dersi alanların almayanlara göre daha fazla yaratıcı ve yenilikçi fikirlere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca ülkemizde girişimcilik kültürünün oluşturulmasına gelişmiş ülkelerde olduğu gibi alt kademe okullardan başlanması gerektiği belirtilmektedir (s.326). Öğrencilerin hayal güçlerini çalıştırmak, eleştirel düşüncelerini sağlamak, dolayısıyla yaratıcılıklarını geliştirmek gerekir. Derse karşı merakı tetiklenen, güdülenen öğrencide, kendiliğinden anlama ve üretme durumu gerçekleşecektir.

Kültürel sistem ana temasında, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için kültürel sistem açısından yapılması gerekenler ile ilgili, öğrencilerin kültürel faaliyetlere katılımının sağlanması üzerine; işbirliği alt temasında ise, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için kültürel sistem açısından öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili daha çok, kültürel faaliyet düzenleme üzerine odaklanıldığı anlaşılmaktadır. İnan Kaya (2016) tarafından yapılan çalışmada, okul etkinliklerine öğrencilerin gönüllü katılımlarının sağlanması ve sürdürülmesinde, öğrencilerin ilgi ve meraklarını tetikleyen bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğu ve okulda gerçekleştirilen sosyal ve kültürel faaliyetlere gönüllü katılımın sağlanmasında odağın kaygıdan ilgiye döndürülmesi önerilmektedir (s.110). Beydoğan (2012) tarafından yapılan bir araştırmada, okullarda gerçekleştirilen sosyo-kültürel etkinliklerin etkisinin çok cılız kaldığı görülmüş, ilköğretim ikinci kademe ve eğitim fakültesinde işe koşulan sosyal-kültürel etkinliklerin okullarda işlevsel hale getirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır (s.1171). Günümüzde öğrencilerin çoğunun müze, doğa gezisi, tiyatro, sinema, konser gibi kültürel etkinliklere katılmadığı görülmektedir. Öğrencilerin kültürel faaliyetlere katılımını artırmak için ücretsiz geziler ve etkinlikler düzenlenebilir. Bunun için okullara ekstra ödenek sağlanması gerekmektedir. Dersin konusuyla ilişkilendirilerek düzenlenen kültürel etkinliklerin öğrencilerin öğrenme isteğini ve hevesini artıracakı düşünülmektedir.

Politik sistem ana temasında, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için politik sistem açısından yapılması gerekenler ile ilgili, ödül gücüne daha çok odaklandıkları görülmekte, ayrıca uzmanlık gücünün önemine de değinilmektedir. İşbirliği alt temasında ise, öğrencilerin merak duygularını geliştirmek için politik sistem açısından öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili, ödüllü etkinlikler düzenleme ve iletişim halinde olma üzerine daha çok odaklanıldığı anlaşılmaktadır. Pala (2005)'nin çalışmasında, öğrencilerin iyi davranışlarının ödüllendirilmesi gerektiği; fakat ödülün kişiye değil, yapılan işe verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Örneğin, iyi bir kompozisyon yazan öğrenciyi “sen iyi öğrencisin” yerine “yazdığın kompozisyon şu bakımlardan güzel” denilmesi gerektiği; istenmeyen bir davranış ortaya çıktığında ise, davranışın altında yatan faktörlerin araştırılması, kızgınlık ve cezanın öğrenciyi üzeceği ve huzursuz edeceği göz önünde bulundurularak, davranışın giderilmeye çalışılması gerektiği vurgulanmaktadır (s.177). Robinson (2019) ise çalışmasında, öğretmenlerin görevinin öğrenmeyi kolaylaştırmak olduğunu ve bunun da mesleki olarak bir uzmanlık görevi olduğunu belirtmekte, yüksek performans gösteren tüm okul sistemlerinin, yüksek kalitede öğretmenlerin işe alımına, işi bırakmamasına ve mesleki gelişimlerini devam ettirmelerine öncelik verdiklerinden bahsetmektedir (s.251). Ödül, öğrenci üzerinde bazen bir cezadan bile daha olumsuz etki yaratabilmektedir. Sınıf içerisinde bir öğrenciyi yönelik yapılan bir övgü bile diğer öğrencilerin o arkadaşına karşı olumsuz duygular geliştirmesine neden olabilmektedir. Bu sebeple, öğretmenlerin sınıf içinde davranışlarına çok dikkat etmeleri gerekmekte ve bu konuda öğretmenlere özellikle hizmet öncesi eğitimde sınıf yönetimi becerilerinin kazandırılmış olması gerekmektedir.

Çevre ana temasında, öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için çevreden beklenenler ile ilgili olarak; velilerin öğrencilere kültürel aktivite yaptırılmaları, bilinçli ve sabırlı olmaları ve öğretmenle işbirliği yapmaları gerektiği üzerine daha çok odaklandıkları görülmüştür. İşbirliği alt temasında ise, çevreden beklentiler doğrultusunda öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili olarak; velilerin bilinçlendirilmesi, velilerle ortak çalışmalar yürütülmesi ve velilerin öğrencileri üretim yapacakları

etkinliklere yönlendirmeleri gibi özellikler ön plana çıkmıştır. Çelik ve Topçuoğlu (2017)'nin araştırmasında, bireylerin merak ve keşif duygularının bebeklikten itibaren gelişmeye ve değişim göstermeye başladığı kabul edildiğinde, öncelikle aileye sonra da okuldaki öğretmenlerine bu konuda önemli görevler düştüğünden, yetişkinlerin, çocukların meraklarını gidermek için sordukları soruları içtenlikle ve sabırla cevaplamaları gerektiğinden, çocukları keşfetmeye dönük yeni meraklandırıcı durumlara teşvik etmelerinin onların merak yönünün gelişmesi açısından çok önemli olduğundan bahsedilmektedir (s.1233). Çevre denildiğinde öğretmenlerin çoğu velilerle ilgili görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin merak duygularının ve düşünme becerilerinin gelişmesi için velilerin onların bu yönünü destekleyecek faaliyetlerde bulunmaları, öğretmenler ve okul yönetimi ile işbirliği içine girmeleri ve sivil toplum kuruluşları ile bu durumun desteklenmesi gerekmektedir. Veliler eğitim-öğretim sürecinde tüm sorumluluğu okulda görebilmekte ve bu işi okulun yapması gerektiğini düşünebilmektedirler; fakat öğrencilerin daha üretken, yaratıcı, eleştirel düşünebilen ve problem çözme becerisine sahip bireyler olabilmeleri, öncelikle velilerin bu konuda bilinçli ve sabırlı olmalarına bağlıdır.

Çıktı ana temasında, öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için çıktı aşamasında dikkat edilmesi gerekenlerle ilgili olarak, öğrenci başarısı için farklı yöntemler kullanılması ve devamsızlığı azaltmak için ders işlenişinin ilgi çekici hale getirilmesi gerektiği, işbirliği alt temasında ise, öğrenci başarısını artırmak için öğretmenlerin farklı etkinlikler tasarlamaları gerektiği ile ilgili görüş bildirilmiştir. Hoy ve Miskel (2015), açık sistemler modeline göre okul çıktılarının; yönetici, öğretmen ve öğrencilerin performansları olduğunu, bunların hepsinin örgütsel etkililiğin göstergeleri olarak kullanılabileceğini ve kaliteleri bakımından değerlendirilebileceğini belirtmektedirler (s.417). Serin (2010) ise, öğrencilerin derse yönelik merak düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara bakıldığında pozitif anlamlı ilişkilerin olduğunu belirtmektedir (s.247). Öğretmenlerin öğrencilerin başarısını artırmak için; ders ortamını öğrencilerde merak duygusu uyandıracak şekilde tasarlaması, dersini işlerken farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanması ve meslektaşlarıyla bu konuda sürekli iletişim halinde olması gerekmektedir.

Dönüt (geribildirim) ana temasında, öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için dönüt aşamasında yapılması gerekenlerle ilgili daha çok, değerlendirmenin öğrenciyle birlikte yapılması ve elde edilen verilerin bir sonraki öğretim yılında kullanılacak şekilde düzenlenmesi gerektiği üzerine odaklanıldığı anlaşılmaktadır. Hoy ve Miskel (2015), geribildirim sürecinde okul çıktılarının değerlendirildiğini ve bu değerlendirmenin ayrıca yapısal, bireysel, kültürel ve politik altyapıları da etkileyen bilgiyi sağladığını belirtmektedirler (s.418). İşbirliği alt temasında ise, öğrencilerin meraklı olmalarını sağlamak için dönüt aşamasında öğretmenlerin yapmaları gereken işbirliği ile ilgili daha çok, sürecin değerlendirilmesi ve eksiklere yönelik çalışmalar yapılması gerektiği üzerine odaklanıldığı görülmektedir. Abalı Öztürk ve Şahin (2013) çalışmalarında, süreç odaklı ölçme-değerlendirme yöntemlerinin istenilen düzeyde uygulanmasını sağlayacak alt yapının nitelikli biçimde hazırlanabilmesi için; öğretmen yeterliliklerinin, ders içeriklerinin yoğunluklarının ve bu ders içeriklerine ayrılacak sürenin kullanılacak ölçme-değerlendirme yöntemleriyle orantılı olmasının, okulların da donanım olarak yeterliliklerinin sağlanmış olması gerektiğini belirtmektedirler. Sınıf mevcutlarının uygun hale getirilmesinin, sınıfların alt yapılarının nitelikli hale getirilmesinin, öğretmenin süre konusunda sıkıntı yaşamasının önüne geçilmesinin, süreç odaklı ölçme-değerlendirme yöntemlerinin istenilen düzeyde uygulanabilmesi açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır (s.122). Dönüt (geribildirim), sürece yönelik olduğunda anlam kazanır. Öğrenciler ders süreci ile ilgili düzenli dönüt aldıklarında öğrenme kendiliğinden gerçekleşecek ve bir sonraki dersin konusuyla ilgili araştırma ve keşfetme arzuları artacaktır. Bu da beraberinde başarıyı getirecektir.

Bu araştırma, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Ankara ilindeki bir ilkokul ve ortaokulda bulunan sınıf ve branş öğretmenlerinin sosyal sistemin öğeleri dikkate alınarak meraklı öğrenci profili oluşturmak için yapmaları gereken iş birliğine yönelik algılarıyla sınırlıdır. Araştırmada sadece görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular çerçevesinde bir ölçek hazırlanabilir, daha geniş bir örneklem alınarak ve nicel yöntem kullanılarak araştırma tekrar gerçekleştirilebilir.

Öğretmenler, öğrencilerin merak duygusunu tetikleyen ve besleyen kanalları bulmalı, sürekli hale getirmek için aile ve okulun desteğini sağlamalıdır. Okul toplumu gereken materyallerin temini için bir araya gelerek iş birliği yapmalı ve eğitim-öğretim yılının başında eksikleri gidermeye çalışmalıdır. Yapısal sistem açısından yapılması gerekenlerle ilgili, öğretmenlerin okulda karar verme ve alma yetkisinin artırılması, öğretici vasfının dışında gerçekleşen gereksiz evrak işlerinden kurtarılması, daha

kaliteli bir eğitim-öğretim süreci için bireysel ve mesleki gelişimine odaklanması ve alanında uzmanlaşması için gereken desteğin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca günümüzde öğrencilerin çoğunun müze, doğa gezisi, tiyatro, sinema, konser gibi kültürel etkinliklere katılmadığı göz önüne alınıp buna yönelik ücretsiz geziler ve etkinlikler düzenlenebilir. Bunun için okullara ekstra ödenek sağlanması gerekmektedir. Velilerin öğrencilerin merak duygusunu destekleyecek faaliyetlerde bulunmaları, öğretmenler ve okul yönetimi ile işbirliği içine girmeleri ve sivil toplum kuruluşları ile de bu durumun desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin dersin konusuyla ilgili araştırma ve keşfetme isteklerinin artırılması için sürece yönelik düzenli dönüt almaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Abalı Öztürk, Y. A. & Şahin, Ç. (2013). Süreç odaklı ölçme-değerlendirme yöntemlerinin uygulanmasında yaşanacak güçlüklerle ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (36), 109-129.
- Aktaş Üstün, N. (2019). *Ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcısı üniversite öğrencilerinin meraklılık ve yaşam boyu öğrenme eğilimi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Barth, J. L. & Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi*. YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Öğretmen Eğitimi Dizisi, Ankara.
- Beydoğan, H. Ö. (2012). Okullarda uygulanan sosyal ve kültürel etkinliklerin öğrencilerin değer edinimine etkisi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 11(4), 1171-1204.
- Carlin, K. A. (1999). *The impact of curiosity on learning during a school field trip to the zoo* (Unpublished phd thesis). University of Florida.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri* (4.Baskı). (M. Bütün & S.B. Demir, Çev.Ed.) Ankara: Siyasal.
- Covojova, V. & Sollar, T. (2007). The curiosity and exploration inventory: Structure and reliability. *Studia Psychologica*, 49, 89-100.
- Çelik, E. & Topçuoğlu, P. (2017). Proaktif kişiliğin öznel zindelik ile merak arasındaki ilişkide aracılık etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1221-1240.
- Demirel, M. & Coşkun, Y. (2009). Üniversite öğrencilerinin meraklılık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18), 111-134.
- Güven, M. (2009). Evaluation of the quality of early childhood classrooms in Turkey. *Early Child Development and Care*, 179(4), 437-451.
- Henderson, B. & Moore, S. G. (1980). Children's responses to objects differing in novelty in relation to level of curiosity and adult behavior. *Child Development*. 51. 457- 465.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2015). *Eğitim yönetimi teori, araştırma ve uygulama* (7.baskı). (S. Turan, Çev.Ed.) Ankara: Nobel.
- Inagaki, K. (1978). Effects of object curiosity on exploratory learning in young children. *Psychological Reports*, 42, 899-908.
- İnan Kaya, G. (2016). Eğitimde merak ve ilgi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13-2 (25), 103-114.
- Marshall, C. & Rossman, G. B. (2014). *Designing Qualitative Research*. New York: Sage.
- Özaltun Çelik, A. & Bukova Güzel, E. (2016). Bir matematik öğretmenin ders imecesi boyunca öğrencilerin düşüncelerini ortaya çıkaracak soru sorma yaklaşımları. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 7(2), 365-392.
- Pala, A. (2005). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye dönük disiplin modelleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 171-179.
- Parker, S. K., Bindl, U. K., & Strauss, K. (2010). Making things happen: A model of proactive motivation. *Journal of Management*, 36(4), 827-856.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- Robinson, K. (2019). *Yaratıcı öğrenciler* (5.baskı). (D. Boyraz, Çev.) İstanbul: Sola.
- Sahlberg, P. (2019). *Finlandiya eğitim devrimi*. (D. Boyraz, Çev.) İstanbul: Sola.
- Say, K. (2015). *Örgütsel yaratıcılık ve merak duygusu arasındaki ilişkinin ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Serin, G. (2010). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerin fene karşı meraklarının incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 237-252.

Soylu, A., Şenel, D., Kalfa, V. R., & Kocaalan, M. L. (2015). Girişimcilik eğitimlerinin öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine olan etkilerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulu örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 311-335.

Strauss, A. & Corbin, J. (2014). *Basics of qualitative research techniques*. New York: Sage Publications.

TDK. (2019). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/>

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin.

EXTENDED SUMMARY

Purpose

The aim of the present study is to determine what kind of collaboration should be in place among the teachers to create a curious student profile, considering the elements of the social system.

Methodology

Qualitative research method and case study design were used in the study. Typical case sampling, one of the purposeful sampling methods, was used in the study. The study group was consisted of 10 teachers. The data were collected through a semi-structured interview form. The interviews were carried out by going to the school determined by the researcher. Before the interview questions, a brief information was given to the teachers about the elements of the social system. Descriptive analysis technique was used to analyze the data.

Findings

The themes of the research were determined as follows: curious student characteristics, input, process (structural, individual, cultural, political system), environment, output, and feedback. Most of the teachers emphasized such characteristics of curious students as asking a lot of questions and liking to do research. Views were more concentrated on providing necessary materials as regards the inputs required in triggering the curiosity of students, and on the fact that teachers should have been in communication and shared their knowledge and experience as regards the necessary collaboration. In terms of the structural system; it was stated that the sense of responsibility of students should be developed, teachers' authority should be increased and teachers needed to be experts in their relevant fields. In terms of individual system; emphasis was placed on asking questions that would attract students' attention. In terms of the cultural system, that teachers should have organized cultural activities. In terms of the political system, it was stated that teachers should organize award activities in that regard. Regarding the expectations from the environment; it was emphasized that parents should have the students engage in cultural activities, should be conscious and patient, and that accordingly teachers should raise awareness in parents and conduct joint activities with parents. As regards the output phase, the teachers should design different activities to improve student achievement. It was stated in the feedback phase that assessment should be done with the students, and that accordingly teachers carry out studies towards the deficiencies in this regard.

Conclusion and Discussion

At the end of the research, most of the teachers emphasized such characteristics of curious students as asking a lot of questions and liking to do research. Views were more concentrated on providing necessary materials as regards the inputs that needed to be possessed in triggering the curiosity of students, and on the fact that teachers should have stayed in communication and shared their knowledge and experience as regards the necessary collaboration. In terms of the structural system; it was stated that the sense of responsibility of students should be developed, teachers' authority should be increased and teachers needed to be experts in their relevant fields. In terms of individual system; emphasis was placed on asking questions that would attract students' attention and the fact that teachers should create productive environments for students. In terms of the cultural system; it was stated that it was necessary to ensure that students were participated in cultural activities and that teachers should have organized cultural activities. In terms of the political system; it was observed that more focus was placed on the power of reward and accordingly it was stated that teachers should organize award activities in that regard. Regarding the expectations from the environment; it was emphasized that parents should have the students engage in cultural activities, should be conscious and patient, and that accordingly teachers should raise awareness in parents and conduct joint activities with parents. As regards the output phase, it was stated that different methods should be used for student success, and that accordingly the teachers should design different activities to improve student achievement. It was stated in the feedback phase that assessment should be done with the students, and that accordingly teachers should evaluate the process and carry out studies towards the deficiencies in this regard. This research is limited to the perceptions of teachers in a primary and secondary school in Ankara, regarding the cooperation they need to make in order to create a curious student profile, taking into account the elements of the social system. A scale can be prepared within the framework of the findings obtained from the research, and the research can be carried out again by taking a larger sample and using the quantitative method.